

POLITQUES I SISTEMES EDUCATIUS

Professor: Xavier Bonal

Curs: 1995-96

1. PLANTEJAMENT GENERAL DEL CURS

En l'actual Pla d'Estudis de la Llicenciatura de Sociologia, és la primera vegada que s'ofereix l'assignatura de Polítiques i Sistemes Educatius (6 crèdits). El programa tindrà, per tant, un caràcter experimental. L'objectiu fonamental del curs és realitzar una aproximació teòrica i empírica a la sociologia de la política educativa, tant pel que fa a la formació de polítiques com pel que fa a l'avaluació sociològica del seu impacte. Aquesta assignatura es complementa amb les assignatures de Política Social i de Sociologia de l'Educació, les quals s'inclouen com a optatives de segon cicle del Pla d'Estudis. Es, per tant, interessant (no imprescindible) que els estudiants hagin fet prèviament o es matriculen d'aquestes assignatures el mateix curs acadèmic.

2. PROGRAMA

I PART: ESTAT I SISTEMA EDUCATIU

1. Introducció: La formació dels sistemes educatius públics. La rellevància del paper de l'Estat. Revisió de la sociologia de l'educació.
2. La política educativa com a política social. La seva importància després de la segona Guerra Mundial. La política educativa actual en un context de globalització del saber.
3. Educació escolar i teories de l'Estat (I): Teories pluralistes i teories neomarxistes.
4. Educació escolar i teories de l'Estat (II): la nova dreta i la mercantilització educativa.
5. Educació escolar i Estat semiperifèric: la lògica específica de la política educativa als països del Sud d'Europa.

II PART: L'ANALISI SOCIOLOGICA DE LA POLITICA EDUCATIVA

1. Un marc teòric per a l'anàlisi sociològica de la política educativa: les contradiccions de l'Estat dins del mode de producció capitalista. L'educació com a aparell de l'Estat.
2. La lògica constitutiva de les polítiques educatives. Grups d'interès i lògica interna. La constitució dels "mandats" educatius.
3. La reforma educativa com a discurs de regulació social.
4. L'avaluació de la política i la pràctica educativa: problemes ètics i metodològics.

III PART: POLITICA EDUCATIVA A ESPANYA (1970-1995)

1. 1970-1977: Modernitzar el sistema educatiu. La construcció de la LGE: grups de pressió i crisi de legitimació de l'Estat. La "Contrarreforma educativa".
2. 1977-1982: Democratitzar el sistema educatiu. La política educativa de la UCD. El model educatiu de la Constitució: escola pública i escola privada. Les autonomies: situació administrativa i qüestió lingüística. Els problemes del model funcional.
3. 1982-1985: La política educativa d'igualtat en el sistema educatiu. Els plantejaments educatius del PSOE. La LRU: característiques i aplicació. La LODE: les diferents posicions dels grups socials.
4. 1985-1995: El "nou vocacionalisme". La LOGSE i el canvi curricular. Canvis recents en la política educativa: autonomia o mercantilització del sistema educatiu: la llei *Pertierra*.

IV PART: REPTES ACTUALS DE LA POLITICA EDUCATIVA

1. Estat o mercat: els quasi-mercats com a alternativa?
2. Unitat o diversitat: la redefinició de la igualtat educativa. El cas de les polítiques coeducatives i multiculturals.
3. Una política educativa post-fordista o neofordista? Contradiccions en el curriculum.

3. LECTURES OBLIGATORIES I RECOMANADES

(en asterisc, les lectures obligatòries)

I PART: ESTAT I SISTEMA EDUCATIU

1. Introducció: La formació dels sistemes educatius públics. La rellevància del paper de l'Estat. Revisió de la sociologia de l'educació.

Archer, Margaret (1984).-*Social Origins of Educational Systems*. Londres: Sage.

Green, Andy (1990).-*Education and State Formation. The Rise of Education Systems in England, France and the USA*. Londres: MacMillan.

Ponce, Aníbal (1976).-*Educación y lucha de clases*. Madrid: Akal.

Ramírez, Francisco & Boli, John (1987).- "The Political Construction of Mass Schooling: European Origins and Worldwide Institutionalization" a *Sociology of Education* vol. 60.

2. La política educativa com a política social. La seva importància després de la segona Guerra Mundial. La política educativa actual en un context de globalització del saber.

Green, Andy (1994).- "Postmodernism and State Education" a *Journal of Education Policy* vol. 9 (1).

Hargreaves, Andy (1994).- *Changing Teachers, Changing Times. Teachers Work and Culture in a Postmodern Age*. New York: Teachers College Press.

*Rodríguez Guerra, Jorge (1995).- "Exigencias educativas de la producción flexible" a AA.VV. *Volver a pensar la educación*. Vol 1. Madrid: Morata. pp. 371-385.

3. Educació escolar i teories de l'Estat (I): Teories pluralistes i teories neomarxistes.

Carnoy, Martin (1984).- *The State & Political Theory*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

*Carnoy, Martin (1985).- "Educación, Economía y Estado" a *Educación y Sociedad* nº (3), pp. 7 - 50.

Salter, B. & Tapper, T. (1981).- *Education, Politics and the State*. Londres: Grant McIntyre.

4. Educació escolar i teories de l'Estat (II): la nova dreta i la mercantilització educativa.

*Ball, Stephen (1990).- *Politics and Policy Making in Education*. London: Routledge. Cap 3. pp. 43 - 69.

Ball, Stephen (1993).- "Education Markets, Choice and Social Class: The Market as a Class Strategy in the UK and the USA" a *British Journal of Sociology of Education* vol. 14 (1).

Chubb, John E. & Moe, Terry M. (1990).- *Politics, Markets and America's Schools*. Washington D.C.: The Brookings Institute.

5. Educació escolar i Estat semiperifèric: la lògica específica de la política educativa als països del Sud d'Europa.

*Santos, Boaventura de Sousa (1992).-*O Estado e a Sociedade em Portugal (1974-1988)*. Porto: Edições Afrontamento. Cap. IV.

Stoer, Stephen (1986).-*Educação e mudança social em Portugal 1970 - 1980. Uma década de transição*. Porto: Edições Afrontamento.

Stoer, Stephen (1994).- "O Estado e as Políticas Educativas: uma proposta de mandato renovado para a Escola Democrática" a *Revista Crítica de Ciências Sociais*. núm. (41).

Bonal, Xavier; Rambla, Xavier & Sánchez, Cristina (1994).-*El model de semiperifèria i l'estructura social a Espanya. Possibles aplicacions a una sociologia de la política educativa*. Comunicació presentada al II Congrés Català de Sociologia. Girona, 15-16 Abril 1994.

II PART: L'ANALISI SOCIOLOGICA DE LA POLITICA EDUCATIVA

1. Un marc teòric per a l'anàlisi sociològica de la política educativa: les contradiccions de l'Estat dins del mode de producció capitalista. L'educació com a aparell de l'Estat.

*Dale, R. (1989) *The State and Education Policy*. OUP: Milton Keynes. Cap 1. "Education and the Capitalist State: Contributions and Contradictions", pp. 23 - 44.

Stoer, Stephen (1994).- "O Estado e as Políticas Educativas: uma proposta de mandato renovado para a Escola Democrática" a *Revista Crítica de Ciências Sociais*. núm. 41.

2. La lògica constitutiva de les polítiques educatives. Grups d'interès i lògica interna. La constitució dels "mandats" educatius.

Ball, Stephen (1990).- *Politics and Policy Making in Education*. London: Routledge. Cap 1.

*Dale, R. (1989) *The State and Education Policy*. Milton Keynes: OUP. Cap 7: "Political Change, Educational Change and the State in England, 1944-88" pp. 94 - 121.

Lawton, Dennis (1993).- "Political Parties, Ideology and the National Curriculum" a *Educational Review* vol. 45 (2).

Popkewitz, Th.S. (1994) *Sociología política de las reformas educativas*. Madrid: Morata. Cap. IV.

3. La reforma educativa com a discurs de regulació social.

Apple, Michael W. (1995).- "La política del saber oficial: ¿tiene sentido un curriculum nacional?" a AA.VV. (ed.) *Volver a pensar la educación*. (Vol 1) Madrid: Morata. pp. 153 - 171.

Apple, Michael W. (1993).-*Official Knowledge. Democratic Education in a Conservative Age*. London: Routledge.

Ball, Stephen (1994).-*Education Reform. A Critical and Post-structural approach*. Milton Keynes: Open University Press.

Codd, John A. (1988).- "The Construction and Deconstruction of Educational Policy Documents" a *Journal of Education Policy* vol. 3 (3).

Gomes, Rui (1994).-*O Discurso Educativo e o Poder: ensaio analítico das retóricas educativas em Portugal (1974-1991)* . Comunicació presentada al II Congrés Català de Sociologia. Girona, 15-16 Abril 1994.

Popkewitz, Thomas (1988).- "Education Reform: Rethoric, Ritual and Social Interest" a *Educational Theory* vol. 38 (1).

*Popkewitz, Th.S. (1994) *Sociología política de las reformas educativas*. Madrid: Morata. Cap. V. "La reforma educativa como discurso de organización y regulación sociales". pp. 153 - 182.

Shapiro, H. Svi (1985).- "Capitalism at Risk: The Political Economy of Educational Reports of 1983" a *Educational Theory* vol. 35 (1).

4. L'avaluació de la política i la pràctica educativa: problemes ètics i metodològics

Fitz, John; Halpin, David & Power, Sally (1994).- "Implementation Research and Education Policy: Practice and Prospects" a *British Journal of Educational Studies* vol. 42 (1).

Halpin, David & Troyna, Barry (eds) (1994).-*Researching Educational Policy. Ethical and Methodological Issues*. London: Falmer Press.

*Hammersley, Martyn (1995).- "Evaluación de un estudio por desequilibrios por razón de género en la enseñanza primaria" a Hammersley, M. & Woods, P. (eds)*Género, cultura y etnia en la escuela. Informes etnográficos* Barcelona: Paidós - MEC. pp. 131 - 142.

Ozga, Jenny (1990).- "Policy Research and Policy Theory: a comment on Fitz and Halpin" a *Journal of Education Policy* vol. 5 (4).

III PART: POLITICA EDUCATIVA A ESPANYA (1970-1995)

1. 1970-1977: Modernitzar el sistema educatiu. La construcció de la LGE: grups de pressió i crisi de legitimitat de l'Estat. La "Contrarreforma educativa".

*AA.VV. (1975).- "Panorámica de la educación desde la Guerra Civil" a *Cuadernos de Pedagogía* nº 9. pp. 24 - 40.

Calzada, Teresa Eulàlia (1990).- "Alguns elements per a l'estudi de l'evolució del sistema escolar espanyol" a Rotger, Josep M^a (ed.) *Sociologia de l'educació*. Barcelona: UB-UAB-Estudis Universitaris de Vic.

Puelles, Manuel de (1986).- *Educación e ideología en la España contemporánea*. Barcelona: Labor.

*Subirats, Marina (1975).- "Los primeros cuatro años de la Ley General de Educación" a *Cuadernos de Pedagogía* núm. 1. pp. 2 - 5.

2. 1977-1982: Democratitzar el sistema educatiu. La política educativa de la UCD. El model educatiu de la Constitució: escola pública i escola privada. Les autonomies: situació administrativa i qüestió lingüística. Els problemes del model funcional.

Bas, Josep M^a (1978).- "Pacto de la Moncloa y política educativa" a *Cuadernos de Pedagogía* nº 37, pp. 34-37.

*De la Torre, Juan Manuel (1980).- "El estatuto de centros escolares traerá cola" a *Cuadernos de Pedagogía* nº 64, pp. 60-71.

*Gómez Llorente, L. (1983).- "La política educativa" a *Cuadernos de Pedagogía* núm. 100. pp. 12 - 20.

Maravall, José M^a (1985).- *La reforma de la enseñanza*. Barcelona: Laia.

3. 1982-1985: La política educativa d'igualtat en el sistema educatiu. Els plantejaments educatius del PSOE. La LRU: característiques i aplicació. La LODE: les diferents posicions dels grups socials.

*Boix, Mercè & García Suárez, J. Antonio (1985).-*La LODE. Anàlisi i comentaris des de Catalunya a una llei controvertida*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

De la Torre, J. M. (1983).- "Entrevista a José Mª Maravall, Ministro de Educación" a *Cuadernos de Pedagogía* nº 97. pp. 18 - 26.

De la Torre, Juan Manuel (1983).- "Programa de Educación Socialista" a *Cuadernos de Pedagogía* nº 97. pp. 10 - 17.

Lerena, Carlos (1986).-*Escuela, ideología y clases sociales en España*. Barcelona: Ariel.

4. 1985-1995: El "nou vocacionalisme". La LOGSE i el canvi curricular. Canvis recents en la política educativa: autonomia o mercantilització del sistema educatiu: la llei *Pertierra*.

Beltrán, Francisco (1991).-*Política y reformas curriculares*. Valencia: Universitat de València.

*Gimeno Sacristán, José (1994).- "La desregulación del currículum y la autonomía de los centros escolares" a *Signos* núm. 13.

Zufiaurre Goikoetxea, Benjamin (1994).-*Preoceso y contradicciones en la reforma educativa 1982-1994*. Barcelona: Icaria.

IV PART: REPTES ACTUALS DE LA POLITICA EDUCATIVA

1. Estat o mercat: els quasi-mercats com a alternativa?

*Bartlett, Will (1993).- "Quasi Markets and Educational Reforms" a Le Grand, Julian & Bartlett, Will (ed.) *Quasi-Markets and Social Policy*. London: MacMillan.

Le Grand, Julian (1991).- *Equity and Choice*. London: Harper Collins.

Le Grand, Julian & Bartlett, Will (eds) (1993).- *Quasi-Markets and Social Policy* London: MacMillan.

EL PAIS (1994).- *Un ensayo muy controvertido*. Suplement d'educació. 17 de Maig de 1994.

2. Unitat o diversitat: la redefinició de la igualtat educativa. El cas de les polítiques coeducatives i multiculturals.

*Arnot, Madeleine (1995).- "Feminismo y educación democrática" a AA.VV. *Volver a pensar la educación*. Vol 1. Madrid: Morata. pp. 307 - 325

Gimeno Sacristán, José (1993).- "El desarrollo curricular y la diversidad" a Muñoz, E. & Rué, J. (ed.) *Educació en la diversitat i escola democràtica*. Bellaterra: ICE de la UAB.

McCarthy, Cameron (1993).- *Racismo y currículum*. Madrid: Morata.

3. Una política educativa post-fordista o neofordista? Contradiccions en el currículum.

*Bonal, Xavier (1995).- "Estado y Reforma: el doble lenguaje del cambio curricular" a *Cuadernos de Pedagogía* vol.

Molero, J.; Buesa, M. & Fernández, J. (1990).- "Requerimientos de formación en puestos de trabajo vinculados al uso o generación de tecnologías innovadoras" a *Revista de Educación* vol. 293

4. METODOLOGIA I AVALUACIÓ

- Les lectures obligatòries es realitzaran abans de la sessió corresponent. Cadascun dels temes s'ajustarà - amb excepcions - a una setmana lectiva. El volum de lectures, no és, per tant, excessiu. Les classes alternaran les exposicions amb les discussions col·lectives i amb possibles exercicis pràctics. Lògicament, la participació es valorarà positivament.

- Respecte a l'avaluació, hi ha dues possibilitats:

a) Realització de totes les lectures obligatòries i presentació d'un treball individual (15 - 20 pàgines aproximadament) sobre algun dels temes treballats al curs (preferenment de les parts 3 o 4). Els treballs poden ser tant teòrics com aplicats. Els estudiants que ho desitgin poden realitzar, com a alternativa, un treball en grup (màxim 4 persones) sobre algun aspecte relacionat amb l'impacte de la nova reforma educativa. En ambdós casos caldrà presentar una proposta de treball abans del dijous 28 de Març (últim dia de classe abans de Setmana Santa). El treball s'entregarà com a màxim el dijous 6 de Juny.

b) Exàmen final de l'assignatura, que es realitzarà el dia fixat per la Facultat. Aquest examen constarà d'un conjunt de preguntes curtes, fonamentades en les lectures obligatòries, i d'un tema a desenvolupar.

Tutories

Tots els dimarts i els dijous de 15,30 a 17 H. Despatx B3 - 143A

Telèfons:	Departament:	581.31.00
	ICE:	581.13.84